

บทบาทและการต่อสู้ของกรรมกรไทยในสมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์

หลังจากการปฏิวัติ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ปรากฏว่าบทบาทและการต่อสู้ของกรรมกรไทยมีความรุนแรงขึ้นกว่าในสมัยเดิมมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากจำนวนกรรมกรที่เพิ่มมากขึ้นจากในอดีตหลายเท่าตัว และจากการที่โรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว กรรมกรเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกรรมกรที่เดินทางมาจากชนบท อันเนื่องมาจากการปราศจากที่ทำกินและความผิดเคืองในการครองชีพ ชาวชนบทเหล่านี้อพยพเข้ามาหางานทำเพื่อหาเลี้ยงชีพ และครอบครัวอย่างแท้จริง และส่วนใหญ่เป็นคนไทย ไม่เหมือนกับในระยะต้นซึ่งกรรมกรส่วนใหญ่เป็นชาวจีน และเป็นชายเกือบทั้งหมด ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีหลายประการที่แตกต่างไปจากปัญหาในอดีต สำหรับพวกกรรมกรจีนแต่เดิมปรากฏว่าได้เลิกอาชีพกรรมกร กลายเป็นนายทุนและผู้ประกอบการค้าอิสระเป็นส่วนใหญ่ ดูกลานที่เกิดขึ้นมาจึงไม่ต้อง เป็นผู้ขายแรงงานเหมือนกับชนบท ส่วนพวกผู้นำกรรมกรฝ่ายไทยในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็ล้มหายตายจากและอายุมากกลายเป็นคนละรุ่นกับกรรมกรปัจจุบัน อิทธิพลของกรรมกรรุ่นเก่าจึงยังหลงเหลืออยู่น้อยมาก ปรากฏว่าหลังจากที่รัฐบาลได้ประกาศใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๐๓ แล้ว ได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกี่ยวกับแรงงานในประเทศเกิดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังจากการปฏิวัติโดยประชาชนเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งมีผลถึงกับทำให้รัฐบาลทหารที่ปกครองประเทศมาเป็นระยะเวลาติดต่อกันถึง ๒๖ ปี ต้องหมดอำนาจลงไปเปลี่ยนเป็นรัฐบาลพลเรือนขึ้นปกครองบริหารประเทศ การเปลี่ยนแปลงด้านแรงงานที่เกิดขึ้นที่สำคัญได้แก่การลุกขึ้นต่อสู้กับนายทุนของกรรมกรอย่างจริงจัง ปรากฏว่าในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดกรณีพิพาทแรงงาน และการนัดหยุดงานอย่างมากมาเป็นประวัติการณ์ คือเกิดขึ้นเกือบจะทุกวัน และวันละหลายแห่ง ทั้ง ๆ ที่ในช่วงก่อนปี ๒๕๑๖ การนัดหยุดงานมีจำนวนน้อยมาก คือเฉลี่ยปีละไม่เกิน ๓๔ ราย และไม่มี ความรุนแรงมากนัก ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลา

ฝ่ายวิจัยแรงงาน กรมแรงงาน, สถานการณ์แรงงานในรอบ ๕ ปี (๒๕๑๕ - ๒๕๑๘), เอกสารกรมแรงงาน (ไม่ปรากฏที่พิมพ์), หน้า ๑๑.

เพียง ๑ ปี คือในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้มีการตีพิมพ์ภาพแรงงานเกิดขึ้นถึง ๕๗ ครั้ง ที่รุนแรงถึงกับนัดหยุดงานมี ๕๐๑ ครั้ง มีคนงานที่เกี่ยวข้องถึง ๑๘๕,๖๖๔ คน^๒ วันทำงานสูญเสีย ๒๙๖,๘๘๗ วัน (ดูตารางที่ ๗) สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ปรากฏว่าการตีพิมพ์ภาพแรงงานและการนัดหยุดงานได้ลดลงบ้าง คือการตีพิมพ์ภาพแรงงานเหลือเพียง ๔๗ ครั้ง ถึงขั้นนัดหยุดงาน ๓๕๗ ครั้ง จำนวนลูกจ้างที่เกี่ยวข้อง ๑๐๕,๘๘๓ คน จำนวนวันทำงานที่สูญเสีย ๕๐๗,๖๐๗ วัน (ดูตารางที่ ๘) อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในช่วงปี ๒๕๑๗ การนัดหยุดงานจะน้อยลง แต่ความรุนแรงในการพิพาทกลับมากขึ้น และอัตราเฉลี่ยของระยะเวลาในการนัดหยุดงานก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยกินระยะเวลายืดเยื้อถึง ๕ วัน ต่างกับในปี ๒๕๐๖ ซึ่งระยะเวลาหยุดงานคิดเฉลี่ยเพียง ๑.๗ วันเท่านั้น สำหรับจังหวัดที่มีการนัดหยุดงานมากเหมือนกัน คือ เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดชานเมืองรอบกรุงเทพฯ เช่น ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม นนทบุรี และสมุทรสาคร นอกนั้นมีเพียงจังหวัดละไมก็ครั้ง (ดูตารางที่ ๙) สำหรับขนาดของกิจการมักจะเกิดในกิจการขนาดกลางที่ใช้ลูกจ้างมากกว่า ๕๐ คนขึ้นไป และในกิจการขนาดใหญ่ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๓๐๐ คนขึ้นไป ได้แก่อุตสาหกรรมสิ่งทอ สิ่งถัก ผลิตภัณฑ์โลหะ กิจการโรงแรม กิจการขนส่งและคมนาคม ฯลฯ อย่างไรก็ตามในระยะหลัง ๆ ข้อพิพาทแรงงานมีในกิจการขนาดเล็กด้วย (ดูตารางที่ ๘)

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔ - ๓๕.

^๓ ฝ่ายวิจัยและวางแผน กรมแรงงาน, รายงานการบริหารแรงงาน ๒๕๑๔ (ปากเกร็ด : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๑๔), หน้า ๕๓.

^๔ บิคม จันทรวิฑูร, "วิกฤตการณ์แรงงานในรอบปี ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗", วารสารแรงงานสัมพันธ์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ - ๔ (มีนาคม - เมษายน, ๒๕๑๘), หน้า ๑ - ๒.

ตารางที่ ๗

แสดงจำนวนการพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานจำแนกตามอุตสาหกรรมปี ๒๕๑๖

ลำดับ	อุตสาหกรรม	๒๕๑๖				
		การพิพาทแรงงาน		การนัดหยุดงาน		
		จำนวน ครั้ง	ลูกจ้าง เกี่ยวของ	จำนวน ครั้ง	ลูกจ้าง เกี่ยวของ	วันทำงาน สูญเสีย
๐	ยกกรวม	๕๓๗		๕๐๑	๑๘๙, ๖๖๔	๒๙๖, ๘๘๗
๑	การเกษตร	—	—	—	—	—
๒	เหมืองแร่	๑		๑	๕๓๐	๕๓๐
๓	การผลิต	๔๒๗		๓๘๙	๑๒๓, ๖๑๔	๒๓๖, ๑๑๖
๔	การไฟฟ้า ก๊าซ และ					
	การประปา	๒		๒	๑๔, ๐๐๐	๙, ๓๐๐
๕	การก่อสร้าง	๗		๖	๑, ๒๖๗	๑, ๐๖๒
๖	การพาณิชย์	๒๘		๒๔	๙, ๙๖๐	๙, ๕๐๙
๗	การคมนาคม ขนส่งและ					
	คลังสินค้า	๕๗		๕๒	๒๘, ๖๗๖	๓๓, ๔๐๓
๘	การบริการชุมชนส่วนบุคคล					
	และสังคม	๔๔		๓๐	๑๐, ๗๖๗	๑๐, ๔๗๗
๙	อื่น ๆ	๑๑		๗	๘๕๐	๘๕๐

ที่มา : ฝ่ายวิจัยแรงงาน กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน

ตารางที่ ๘

การพิพาทแรงงาน และการนัดหยุดงานจำแนกตามอุตสาหกรรม ๒๕๓๓

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน ขอพิพาท แรงงาน ทั้งสิ้น	ขอพิพาทแรงงานถึงขั้นนัดหยุดงาน		
		จำนวนขอ พิพาทแรง งานถึงขั้น นัดหยุดงาน	จำนวน ถูกจ้าง ที่เกี่ยว ของ	จำนวนวัน ทำงานที่ สูญเสีย
รวม	๔๓๓	๓๕๓	๑๐๕, ๘๘๓	๕๐๗, ๒๐๗. ๕
การเกษตรกรรม	๕	๔	๒๗๐	๗, ๕๔๐
การทำเหมืองแร่	๑๕	๔	๒๘๒	๓, ๕๖๔
การทำเหมืองแร่โลหะ	๘	๓	๕๓๖	๓, ๓๑๔
การทำเหมืองแร่อื่น ๆ	๗	๑	๑๕๐	๑๕๐
การผลิต	๓๕๖	๒๘๐	๘๗, ๕๒๙	๔๐๖, ๘๒๒. ๕
การผลิตอาหารและเครื่องดื่มและยาสูบ	๒๙	๕๓	๑๒, ๗๕๑	๓๐, ๓๕๖. ๕
การผลิตสิ่งทอสิ่งดัก เครื่องแต่งกายหนังสัตว์ และผลิตภัณฑ์หนังสัตว์	๑๑๓	๙๔	๕๒, ๙๐๐	๒๗๙, ๒๓๔
การผลิตไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้ง เครื่องเรือน	๒๕	๑๘	๑, ๖๙๕	๖, ๐๓๓
การผลิตกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ และ การพิมพ์	๕	๗	๒, ๔๐๐	๑๑, ๙๐๐
การผลิตเคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์ ปิโตรเลียมยางและพลาสติก	๓๒	๒๖	๒, ๕๒๐	๙, ๐๓๗
การผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ยกเว้นผลิตภัณฑ์ จากน้ำมันปิโตรเลียม	๘	๘	๑, ๕๖๑	๗, ๒๓๖

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนขอ พิพาทแรง งานทั้งสิ้น	ขอพิพาทแรงงานถึงขั้นนัดหยุดงาน		
		จำนวนขอ พิพาทแรง งานถึงขั้น นัดหยุดงาน	จำนวน ลูกจ้าง ที่เกี่ยวข้อง ของ	จำนวนวัน ทำงานที่ สูญเสีย
อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐาน	๒๔	๒๒	๓,๕๔๔	๑๓,๖๘๕
การผลิตภัตตาคาร เครื่องจักรและอุปกรณ์	๒๗	๕๒	๕,๘๕๔	๔๕,๓๐๕
การก่อสร้าง	๕	๗	๑,๕๔๐	๗,๗๖๓
การก่อสร้าง	๕	๗	๑,๕๔๐	๗,๗๖๓
การขายส่ง ขายปลีก ภัตตาคาร และ โรงแรม	๒๕	๒๐	๓,๐๕๕	๓๕,๕๒๘
การขายส่ง	๖	๖	๓๔๕	๘๒๐
การขายปลีก	๘	๗	๕๑๒	๘,๓๖๕
ภัตตาคารและโรงแรม	๑๑	๗	๑,๘๙๒	๓๐,๗๗๕
การขนส่ง สถานีเก็บสินค้า และ คมนาคม	๓๒	๒๕	๔,๕๗๓	๑๓,๕๗๒
การขายส่งและสถานีเก็บสินค้า	๓๒	๒๕	๔,๕๗๓	๑๓,๕๗๒
บริการการเงินและประกันภัย	๑	๑	๒๔	๓๖
สถาบันการเงิน	๑	๑	๒๔	๓๖
บริการชุมชน สังคม และส่วนบุคคล	๒๖	๑๑	๖,๔๐๕	๒๕,๕๖๐
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	๓	๒	๑,๑๖๐	๑,๑๐๐

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนขอ พิพาทแรง งานทั้งสิ้น	ขอพิพาทแรงงานถึงขั้นนัดหยุดงาน		
		จำนวนขอ พิพาทแรง งานถึงขั้น นัดหยุดงาน	จำนวน ลูกจ้าง ที่เกี่ยวข้อง ของ	จำนวนวัน ทำงานที่ สูญเสีย
การบริการสังคม โรงเรียน และโรง พยาบาล	๑๖	๔	๔,๕๑๐	๒๓,๗๑๐
การบริการส่วนบุคคล	๗	๕	๓๓๕	๖๗๐
ไม่ระบุอุตสาหกรรม	๘	๕	๕๕๗	๒,๖๔๒

ที่มา : กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน

ตารางที่ ๕

การพิพาทแรงงาน ปี ๒๕๑๓ จำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	การพิพาทแรงงาน			
	รวม	การพิพาทแรงงาน ที่ไม่นัดหยุด งาน	การพิพาทแรงงาน ที่นัดหยุด งาน	ไม่ระบุ
รวม	๔๓๗	๑๒๐	๓๑๗	—
๑ กรุงเทพมหานคร	๑๕๘	๓๙	๑๑๙	—
๒ กาญจนบุรี	๑๐	—	๑๐	—
๓ ชอนแกม	๖	—	๖	—
๔ จันทบุรี	๑	—	๑	—
๕ ฉะเชิงเทรา	๑	—	๑	—
๖ เชียงใหม่	๕	๒	๓	—
๗ ชลบุรี	๑๒	๒	๑๐	—
๘ ชุมพร	๑	—	๑	—
๙ เมทบุรี	๑๐	๔	๖	—
๑๐ นครสวรรค์	๔	—	๔	—
๑๑ นครราชสีมา	๕	๒	๓	—
๑๒ นครปฐม	๑๐	๔	๖	—
๑๓ นครพนม	๔	—	๔	—
๑๔ นครนายก	๒	—	๒	—
๑๕ นครศรีธรรมราช	๑	๑	—	—
๑๖ ปทุมธานี	๑๕	๓	๑๒	—
๑๗ ประจวบคีรีขันธ์	๓	—	๓	—
๑๘ พังงา	๓	๒	๑	—

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

จังหวัด	การพิพาทแรงงาน			ไม่ระบุ	
	รวม	การพิพาทแรงงานที่ไม่นัดหยุด	การพิพาทแรงงานที่นัดหยุด		
๑๙	พิจิตรโลก	๒	๑	๑	—
๒๐	ภูเก็ต	๑๒	๘	๔	—
๒๑	ราชบุรี	๕	๑	๔	—
๒๒	ระยอง	๔	๑	๓	—
๒๓	ระนอง	๑	๑	—	—
๒๔	ลำพูน	๒	—	๒	—
๒๕	ลำปาง	๒	๑	๑	—
๒๖	ลพบุรี	๑	๑	—	—
๒๗	เลย	๑	—	๑	—
๒๘	สุรินทร์	๑	—	๑	—
๒๙	สมุทรปราการ	๑๔๓	๓๘	๑๐๕	—
๓๐	สุราษฎร์ธานี	๒	๑	๑	—
๓๑	สมุทรสาคร	๒๐	๓	๑๗	—
๓๒	สระบุรี	๓	๒	๑	—
๓๓	สงขลา	๗	๓	๔	—
๓๔	อุทัยธานี	๕	—	๕	—
๓๕	อุตรดิตถ์	๕	—	๕	—
๓๖	อุบลราชธานี	๑	—	๑	—
๓๗	จังหวัดอื่น ๆ	๑	—	๑	—

ที่มา : กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน

หลังจากการปฏิวัติโดยประชาชนในปี ๒๕๑๖ เป็นต้นมาจนถึงสิ้นปี ๒๕๑๗ มีการนัดหยุดงานที่สำคัญที่น่าจะกล่าวถึง ได้แก่การนัดหยุดงานดังต่อไปนี้

ครั้งที่ ๑ การนัดหยุดงานของกรรมกรโรงงานสิ่งทอ

โรงงานสิ่งทอที่เกิดกรณีพิพาทและมีการนัดหยุดงานในครั้งนี้อยู่ประกอบด้วย โรงงานปั่นด้าย ทอผ้า ฟลายนอม พิมพ์ผ้าและผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ฯลฯ ซึ่งมีอยู่หลายร้อยโรงในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง กรรมกรที่เข้าร่วมในการหยุดงานมีจำนวนหลายหมื่นคน ซึ่งอาจถือได้ว่าการนัดหยุดงานในครั้งนี้เป็น การนัดหยุดงานที่มกรรมกรทั้งสาขาสิ่งทอและสาขาอื่น ๆ มารวมชุมนุมมากที่สุด นับจากการเปลี่ยนแปลง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา การนัดหยุดงานในครั้งนี้อยู่ในระยะแรกมี นายประสิทธิ์ อินโส นายประสิทธิ์ ไชโย และนายสมาน พิมพ์ ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มกรรมกรสิ่งทอ เป็นหัวหน้า การนัดหยุดงานในครั้งนี้อยู่เกิดจากการตัดสินใจลดการผลิตของโรงงานปั่นด้ายทอผ้า ขนาดใหญ่ ๒๔ โรงงาน ซึ่งอยู่ในเครือของสมาคมสิ่งทอแห่งประเทศไทย การลดการผลิตของโรงงานสิ่งทอในครั้งนี้อยู่เกิดจากการที่บริษัทสิ่งทอประสพวิกฤติกาลขาดทุนเพราะสินค้าลดตลาดและส่งออกไปขายต่างประเทศได้น้อย จึงจำเป็นต้องที่โรงงานขนาดใหญ่จะต้องลดการผลิตลงเพื่อระบายสต็อกและพยุงราคาสินค้ามิให้ขาดทุนมากขึ้น แต่ก็ได้มีการตกลงกันในที่ประชุมของสมาคมสิ่งทอว่า แผนบริษัทจะต้องลดการผลิตลงถึง ๒๕ % แต่บริษัท ก็จะไม่ปลดคนงานออก โดยจะใช้วิธีดำเนินการ เป็น ๓ ขั้นตอน คือวิธีแรกจะใช้วิธีย้ายคนงานที่ทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรที่ถูกปิดเครื่องไปทำงานคาเดินแทนเป็นการชั่วคราว โดยให้ค่าจ้างเท่าเดิม และหลังจากวิกฤติกาลสิ่งทอดีขึ้นก็จะให้กลับมามาทำงานในหน้าที่เดิมหลังจากเปิดเครื่องจักรทำการผลิตเช่นเดิมแล้ว วิธีที่ ๒ ถ้าสถานการณ์ไม่ดีขึ้น ให้คนงานประจำเครื่องจักรทั้งหมดจับสลากผลิต เปลี่ยนหมุนเวียนกันทำงาน ซึ่งวิธีนี้คนงานจะมีรายได้ลดลง แต่ยังคงมีงานทำและมีรายได้เฉลี่ยเท่า ๆ กันทุกคน วิธีที่ ๓ จะต้องให้คนงานบางส่วนพักงาน โดยแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและจ่ายเงินชดเชยตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อสถานการณ์เกี่ยวกับสิ่งทอดีขึ้น บริษัทจะเรียกตัวกลับเข้ามาทำงานใหม่ สำหรับวิธีที่ ๓ จะกระทำต่อเมื่อมีความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น แต่ปรากฏว่าบริษัทในเครือของสมาคมสิ่งทอปฏิบัติ

๕ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๑๗.

งานเร็วเกินไป^๖ และไม่แจ้งให้คนงานทราบล่วงหน้า เมื่อเจ้าหน้าที่ของสมาคมสิ่งทอฯ เขาไปปิดเครื่องจักรในโรงงานของสมาคมฯ พร้อมกันทุกโรง โดยลดลง ๒๕ % ในวันที่เสาร์ที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๗ คนงานของโรงงานทั้ง ๒๕ โรง ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งหลายหมื่นคนจึงเกิดความตกใจเกรงว่าพวกตนจะถูกปลดออกจากงาน และพร้อมใจกันลุกขึ้นประท้วงขอไม่ให้มีการพักงานหรือลดค่าแรงพวกตน ซึ่งทางโรงงานก็ตกลงยินยอมให้เป็นที่ไปตามที่คนงานร้องขอมา แต่เหตุการณ์กลับบานปลายออกไป เพราะมีคนงานจากโรงงานสิ่งทอขนาดเล็กซึ่งมีได้สังกัดอยู่ในสมาคมสิ่งทอฯ กับโรงงานกิจการประเภทอื่นถือโอกาสเขารวมสมทบหยุดงานด้วย พร้อมทั้งเพิ่มขอเรียกร้องต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกจนตกลงกันไม่ได้ กรรมการโรงงานสิ่งทอจึงเริ่มหยุดงาน ตั้งแต่ ๗ มิถุนายน ๒๕๑๗ และเดินขบวนมาสมทบกันที่ท้องสนามหลวงในวันรุ่งขึ้น พร้อมทั้งยื่นขอเรียกร้องต่อรัฐบาลผ่านทาง นายวิฑิต แสงทอง รองอธิบดีกรมแรงงาน รวม ๖ ข้อ คือ

๑) ไม่ว่าทางโรงงานทอผ้าจะลดการผลิตลงก็เปอร์เซ็นต์ก็ตาม ต้องไม่ปลดคนงานออกโดยเด็ดขาด โดยเฉพาะคนงานที่รวมกันมาชุมนุมจากโรงงานทอผ้าต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องในครั้งนี้ จะปลดออกไม่ได้และจะใส่ใจขออ้างในกฎหมายแรงงานเลิกจ้างคนงานไม่ได้ควยเช่นกัน

๒) ในกรณีที่นายจ้างอ้างว่าถูกจ้างมีความผิดไม่ว่าในกรณีใด ๆ ก็ตาม นายจ้างจะต้องแจ้งให้สมาคมลูกจ้างอุตสาหกรรมผ้าและตัวแทนลูกจ้างทราบ และเขาร่วมพิจารณาด้วยทุกครั้ง

๓) ให้รัฐบาลรับรองคณะกรรมการของสมาคมลูกจ้างอุตสาหกรรมผ้า หรือผู้แทนที่ได้รับอนุมัติจากสมาคมฯ ให้มีอำนาจที่จะเข้าไปตรวจสอบดูแลความเป็นอยู่ของลูกจ้างได้ทุกแห่ง

๔) ให้รัฐบาลปรับปรุงค่าจ้างขั้นต่ำให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน ไม่ต่ำกว่าวันละ ๒๕

บาท

๕) ให้รัฐบาลแก้ไขกฎหมายแรงงานหมวด ๕ ว่าด้วยค่าชดเชย ซึ่งบังคับให้นายจ้างจ่าย

^๖ รายละเอียดอีกสำเนาจากนายถาวร วรวิการ ผู้จัดการบริษัทไทยแมคดอนเทคซ์ใหม่ จำกัด เมื่อ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๗.

^๗ หนังสือพิมพ์เคลนิวิสต์, ฉบับประจำวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๗.

ค. ค่าชดเชยให้ลูกจ้างในอัตราค่าจ้างไม่น้อยกว่าอัตราครั้งสุดท้าย ๓๐ วัน เป็นต้น

ก. ไม่ครบ ๑ ปี ให้จ่ายค่าชดเชย ๓ เดือนของงานครั้งสุดท้าย

ข. ทำงาน ๑ - ๕ ปี ให้จ่ายค่าชดเชย ๖ เดือน ของงานครั้งสุดท้าย

ค. ทำงาน ๕ ปีขึ้นไป ให้จ่ายค่าชดเชย ๑๒ เดือนของงานครั้งสุดท้าย ในกรณีเล็ก

จ้างหรือปลดออก

๒) ในกรณีที่ลูกจ้างกลับเข้าทำงาน ในนายจ้างจ่ายค่าจ้างตั้งแต่วันหยุดงานจนถึงวันเข้าทำงานในอัตราเดิม

หลังจากที่กรรมการโรงงานสิ่งทอได้ยื่นขอเรียกร้องไปแล้ว ปรากฏว่าได้มีกลุ่มต่าง ๆ และผู้นำกรรมการสาขาอื่น ๆ ทยอยโอกาสเข้าไปร่วมชุมนุมเรียกร้อง โดยอ้างว่าเพื่อช่วยเหลือกรรมการ กว ย อาที เชน ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ศูนย์กลางนักเรียนแห่งประเทศไทย ศูนย์ พิทักษ์สิทธิครู สหพันธ์นิสิตนักศึกษาเสรีแห่งประเทศไทย ศูนย์กลางนักเรียนแห่งประเทศไทย ชมรมมัธยมศึกษา และสมาคมลูกจ้างสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มของ นายวิเชียร ศรีวิเชียร ประธานกลุ่มสมาคม ลูกจ้าง ๓๘ สมาคม ได้เตรียมขอเรียกร้องจากนายจ้างเพิ่มเติมในคานาสวัสดิการไว้อีก เพราะเห็นว่าขอเรียกร้อง ๖ ข้อเดิมส่วนใหญ่เป็นขอเรียกร้องจากรัฐบาลมิใช่จากนายจ้าง ขอเรียกร้องเพิ่มเติมของกลุ่มสมาคมลูกจ้างประกอบด้วยความต้องการจากโรงงานดังต่อไปนี้

๑) ให้จัดห้องสุขา และน้ำดื่มให้เพียงพอ

๒) ให้มีสถานพยาบาลและแพทย์โดยไม่คิดค่าบริการ

๓) ให้คนงานหญิงที่ตั้งครรภ์ ลาพักก่อนและหลังคลอดได้ ๑ เดือน โดยจ่ายค่าจ้างเต็ม

๔) เมื่อลูกจ้างประสบอุบัติเหตุ นายจ้างต้องปฏิบัติตาม กม.แรงงาน

๕) เพิ่มค่าจ้างเป็นวันละ ๒๕ บาท

๖) ให้จ่ายค่าจ้างรายเหมา ให้เท่ากับค่าจ้างรายวัน

๗) ให้มีเครื่องประท้วงเวลาในการทำงานไว้เป็นหลักฐาน

๘) ให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานในการหยุดวันหยุดต่าง ๆ และให้เลิกจ้าง

เต็ม

๙) จัดอาหารที่จ่ายให้คนงานรับประทานให้สะอาดถูกสุขลักษณะ และให้มีปริมาณเพียงพอ

- ๑๐) ให้นายจ้างปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลงกัน ในสภาพการจ้างงาน
- ๑๑) ให้นายจ้างคเวนการขมิฐู กลันแกลล และไขวาจาไมสุภาพทอคนงาน
- ๑๒) ใหคางจางเติมเมือคนงาน ปรลทบเวลาแลว แมไมมีงานใหททา
- ๑๓) ใหวางกฎ เกอศการทางานไวเป็นการตายตัว
- ๑๔) ใหจายคางจางในการทางานลวง เวลาตามกฎหมายแรงงาน
- ๑๕) ใหจายเครื่องนุงหม ชุดทางานใหกับคนงานทุก ๆ คน โดยไมคิดเงิน
- ๑๖) ใหทาเครื่องอุปกรณในการทางาน ใหครบตามจางวนคนงาน
- ๑๗) การจางคนงานชั่วคราวของนายจางในคเวนการจาง เพื่อหลบหลีกกฎหมายแรง

งาน

๑๘) ใหตั้งตัวแทนจากตัวแทนสมาคบลูกจาง ซึ่งจคทะเบียนแลว เขาตรวจสอบสภาพการทางานไคทุกเวลา

๑๙) ใหสิทธิเสรีภาพรวมทังไมเอาผิดกับคนงานผูเรื่ยกรองครั้งนี้

๒๐) ใหเงินคาสวัสดิการในการชุมนุมครั้งนี้ควย

นอกจากเตรียมการเรื่ยกรองเพิ่มเติมแลว กลุ่มทาง ๆ เหลดานี้ไคเขาสนับสนุนและรวมทางานกับกรรมกรสิงทอทั้งทางตรงและทางอ้อม มีจางวนผูเขาารวมชุมนุมมากมายหลายนคน และปฏิบัติการรุนแรงจนเกือบถึงขั้นจลาจล เชนมีการจัดหน่วยคุมกันกรรมกร และหน่วยปฏิบัติการ เขาทาการยักรถเมดเขาไปรืบคนงานตามโรงงานทาง ๆ เพื่อชักจูงกรรมกรตามโรงงานใหมารวมชุมนุมที่ทองสนามหลวง บางโรงงานถากรรมกรไมยอมมารวมก็มีการขูเชื่ยว่าจะมีการไคก้ำดั่งไคมีกลุ่มบุคคลพรอมอาวูชเขาไปรืบขูถึงในโรงงาน และหลายแหงเกือบจะปะทะกับฝ่ายเจาของโรงงาน เหตุการณ์ไครุนแรงขึ้นจนรัฐบาลเกือบจะตองประกาศภาวะฉุกเฉิน รัฐบาลจึงไคเรื่ยกรประชุมเปิดการเจรจากับตัวแทนฝ่ายกรรมกรอยางรีบควน และสามารถตกลงกันไคอยางรวดเร็ว เพราะตัวแทนฝ่ายกรรมกรเองก็เกรงว่าเหตุการณ์อาจจะรุนแรงขึ้นจนถึงขั้นจลาจลเชนกัน ผลของการเจรจาปรากฏว่าฝ่ายรัฐบาลยอมตามขอเรื่ยกรองของกรรมกรเกือบทุกขอ การทอสูเรื่ยกรองจึงไคยุติลงในวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๗

ผลจากการเรื่ยกรองของกรรมกรกลุ่มทาง ๆ ในครั้งนี้ กอใหเกิดการเปลี่ยนแปลงใน

๕

ทางที่แก้กรรมกรหลายประการ ที่สำคัญได้แก่การเพิ่มอัตราค่าแรงงานขึ้นต่ำจากวันละ ๑๖ บาท เป็น ๒๐ บาท ตั้งแต่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๗ เป็นต้นไป ขยายเขตการใช้จ่ายค่าแรงงานขึ้นต่ำจากเดิม ๔ จังหวัด คือ กรุงเทพฯ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ เป็น ๖ จังหวัด คือเพิ่มจังหวัดสมุทรสาครและนครปฐมให้ได้รับค่าแรงขั้นต่ำวันละ ๒๐ บาทด้วย สำหรับจังหวัดในภาคกลางและภาคใต้กับอีก ๔ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือนครราชสีมา ขอนแก่น อุรธานี และอุดรธานี ให้อยู่ในอัตราไม่ต่ำกว่าวันละ ๑๘ บาท สำหรับจังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหลือ ให้อยู่วันละ ๑๖ บาท

นอกจากการเพิ่มอัตราค่าแรงงานขั้นต่ำและกำหนดค่าแรงงานต่างจังหวัดแล้วต่อจากการนี้ หน่วยงานในครั้งนี้งยังส่งผลในเรื่องเงินชดเชยให้กับกรรมกรเพิ่มขึ้นอีก คือ

๑) ลูกจ้างทำงานครบ ๑๒๐ วัน แต่ไม่ครบ ๑ ปี ให้นายจ้างจ่ายเงินชดเชยให้ลูกจ้างในอัตราค่าจ้างสุดท้ายไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

๒) ลูกจ้างทำงานครบ ๑ ปี แต่ไม่ครบ ๓ ปี ให้นายจ้างจ่ายเงินชดเชยให้ลูกจ้างในอัตราค่าจ้างครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน

๓) ลูกจ้างทำงานครบ ๓ ปีขึ้นไป ให้นายจ้างจ่ายเงินชดเชยให้ลูกจ้างในอัตราค่าจ้างสุดท้าย ไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วัน

สำหรับขอเรียกร้องเกี่ยวกับการตั้งตัวแทนกรรมกร อนุญาตให้ตัวแทนกรรมกรมีอำนาจเขาตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่และสภาพการจ้างของกรรมกรในแต่ละโรงงานตามที่กรรมกรต้องการได้ พร้อมกันนี้รัฐบาลยังได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขประกาศกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน เพื่อแก้ไขกฎหมายการคุ้มครองแรงงานให้ทัน

๘
กรรมแรงงาน, การปฏิบัติตามกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ, เอกสารกรรมแรงงาน (ไม่ปรากฏที่พิมพ์), หน้า ๑ - ๓.

๙
หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๗.

สมัยยังขึ้น^{๑๐} สำหรับทางด้านการแรงงานสัมพันธ์ รัฐบาลก็ได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่
ใหม่หน้าที่พิจารณาแก้ไขกฎหมายในด้านการแรงงานสัมพันธ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มเติม
ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกฝ่ายละ ๑ คน^{๑๑} คณะกรรมการทั้ง ๒ ชุดนี้ใหม่หน้าที่ใน
การปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและการแรงงานสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับ
สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันและทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเกี่ยว
กับกฎหมายแรงงานด้วย

ครั้งที่ ๒ การนัดหยุดงานของพนักงานโรงแรมकुสิทธธานี

การนัดหยุดงานของพนักงานโรงแรมकुสิทธธานี อาจกล่าวได้ว่าสืบเนื่องมาจากการนัดหยุด
งานของพนักงานโรงแรมสยามคอนติเนนทัล ซึ่งมีพนักงานประมาณ ๗๐๐ คน และเริ่มหยุดงานตั้ง
แต่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๗ มีความรุนแรงถึงขั้นมีการตัดน้ำตัดไฟ ตัดแอร์ ฯลฯ แต่ก็สามารถตกลงกัน
กลับเข้าทำงานได้ใน ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๗ จากผลการนัดหยุดงานของโรงแรมสยามฯ ในครั้งนี้
ปรากฏว่ารัฐบาลยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของพนักงานหมดทุกข้อ แม้แต่ขอเรียกร้องให้ปลด
เจ้าหน้าที่ระดับบริหารที่เป็นชาวต่างประเทศออกจากโรงแรม ๒ คน ซึ่งเป็นเหตุให้การนัดหยุด
งานยืดเยื้อไปถึง ๑๐ วัน รัฐบาลก็ยอมตามในท้ายที่สุด^{๑๒} จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พนักงานโรงแรม
อื่น ๆ เห็นเป็นตัวอย่าง และก่อให้เกิดการนัดหยุดงานของโรงแรมकुสิทธธานีขึ้นอีก ซึ่งอาจถือได้
ว่าเป็นการนัดหยุดงานที่ไ้ระยะเวลาในการต่อสู้ยืดเยื้อที่สุดในรอบปี ๒๕๑๗ เพราะใช้เวลาใน
การหยุดงานเพื่อเจรจาถึง ๒๐ กว่าวัน โดยได้เริ่มหยุดงานตั้งแต่วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๗ และ
กลับเข้าทำงานในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๑๗^{๑๓}

^{๑๐} หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๗.

^{๑๑} หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๗.

^{๑๒} หนังสือพิมพ์ประชาชาติไทย, ฉบับประจำวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๗.

^{๑๓} หนังสือพิมพ์เอกราช, ฉบับประจำวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๗.

สำหรับสาเหตุการนัดหยุดงานในครั้งนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ฝ่ายเจ้าของโรงแรมไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. แรงงาน โดยเฉพาะเกี่ยวกับค่าแรงงานขั้นต่ำ พนักงานจึงได้ยื่นขอเรียกร้องถึงฝ่ายบริหารให้ปรับปรุงสภาพการจ้างงานเสียใหม่ เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๗ ขอเรียกร้องทั้งหมดมีหลายข้อ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้ คือ

- ๑) พนักงานชั่วคราวที่ได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน จะต้องได้รับค่าแรงไม่ต่ำกว่าวันละ ๒๐ บาท
- ๒) พนักงานชั่วคราว จะต้องได้รับการบรรจุภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันเริ่มปฏิบัติงาน และเมื่อได้รับการบรรจุแล้ว ค่าแรงจะต้องไม่ต่ำกว่าเดือนละ ๒๐๐ บาท
- ๓) เงินค่าบริการที่ได้จากแขกจะต้องนำมาจ่ายต่อพนักงานทุกคน คนละไม่ต่ำกว่า ๑,๒๐๐ บาทต่อเดือน
- ๔) พนักงานที่มีรายได้ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท จะต้องได้รับพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนในอัตราไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๐ %
- ๕) พนักงานที่มีรายได้ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท ถ้าทำงานล่วงเวลาจะต้องได้รับค่าแรงเป็น ๒ เท่าของอัตราค่าแรงเมื่อเจดย์ออกมาเป็นรายวัน
- ๖) ให้ปรับปรุงเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของโรงแรมบางคน เพราะถูกดูถูกและประพฤตินอกคือพนักงานคนไทย
- ๗) เมื่อเกิดกรณีพิพาทระหว่างพนักงานกับผู้ว่าจ้าง การพิจารณาข้อพิพาทนั้น ๆ จะต้องมีส่วนแทนของแต่ละฝ่ายอย่างน้อยฝ่ายละ ๕ คน

การยื่นขอเรียกร้องในครั้งนี้ ฝ่ายพนักงานได้แต่งตั้งนายทองดี วงศ์วิจารณ์ นายสมชาย แห้วชัย นายนิคม จันท่อม นายฉาย กุศล นายสุรชาติ อุษาวงศ์ นายประพันธ์ วิชัยดิษฐ์ นายทรัพย์ เนียมกลา เป็นตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง เหาเจรจากับฝ่ายบริหารซึ่งมี นางชนิดต์ ปิยะอุย กับนายชเนต เกลาน เป็นตัวแทน ผลการเจรจาปรากฏว่าฝ่ายนายจ้างตกลงจะเพิ่มค่าแรงอย่าง

๑๘ หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, ฉบับประจำวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๗.

ทำให้เป็นวันละ ๒๐ บาท ตามที่กฎหมายแรงงานกำหนด แต่สำหรับค่าบริการจะให้เพียง ๑๐ %
หลังจากหักค่าสิ่งของเสียหายแล้ว จึงตกลงกันไม่ได้ ฝ่ายพนักงานบางส่วนจึงพร้อมใจกันนัดหยุด
งานตั้งแต่วันที่ ๒๕ สิงหาคม และหยุดงานสมทบกันพร้อมหมดใน ๓๑ สิงหาคม ๒๕๑๓ โดยมาชุมนุม
ประท้วงอยู่ที่บริเวณหน้าโรงแรมดุสิตฯ ปรากฏว่าได้มีการทำลายทรัพย์สินของโรงแรมเสียหาย
ไปบ้างเล็กน้อย ฝ่ายโรงแรมจึงได้นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมา โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันทรัพย์สิน
และประกาศปิดโรงแรมในวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๓

หลังจากที่พนักงานได้เริ่มหยุดงานแล้ว นายเทอดภูมิ ใจดี ประธานสมาคมลูกจ้างโรง
แรมและหอพักซึ่งเคยนำพนักงานโรงแรมสยามคอนติเนนตัลต่อสู้กับนายทุนได้ชัยชนะมาแล้ว ได้เข
มารวมเป็นผู้นำในการต่อสู้ของพนักงานโรงแรมดุสิตฯนี้อีก ทำให้การต่อสู้ขยายตัวบานปลายออก
ไปกลายเป็นการต่อสู้ระหว่างเจ้าของโรงแรมชั้นหนึ่งทั่วไปกับพนักงาน ทั้งนี้ก็เพราะเจ้าของโรง
แรมชั้นหนึ่งที่ ๆ ไปเกรงว่า ถ้าฝ่ายพนักงานมีชัยชนะในการต่อสู้ก็เช่นเดียวกับโรงแรมสยาม ฯ
แล้ว จะก่อให้เกิดผลสะท้อนไปถึงโรงแรมอื่น ๆ ให้ของปฏิบัติเช่นเดียวกับโรงแรมสยามและโรง
แรมดุสิตฯนี้ด้วย จึงเกิดการรวมกำลังกันต่อสู้ระหว่างฝ่ายเจ้าของโรงแรมกับฝ่ายพนักงาน ปรากฏ
ว่ามีการสนับสนุนช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ ทั้งในทางการเงินและกำลังคน นอกจากนี้ฝ่ายพนักงาน
ยังกล่าวหาว่านางชนิดดี ปิยะอูย ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารของโรงแรมมีอิทธิพลทางการเมือง
เพราะเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่มดุสิต ๕๕ จึงสามารถนำกำลังตำรวจมาช่วยคุ้มกันได้มากมาย มีสมาชิก
สถานีวิทยุติหลายนายและเจ้าของโรงแรมชั้น ๑ มารวมวางแผนในการต่อสู้กับพนักงานที่โรงแรมฯ
และสามารถบีบเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในการพิจารณาตัดสินการพิพาทแรงงานในครั้งนี้ได้

การนัดหยุดงานในครั้งนี้ ฝ่ายพนักงานของโรงแรมได้นำหลักฐานบัญชีกำไรขาดทุนของ
โรงแรมดุสิตฯนี้มาเปิดเผยกับพนักงานและมอบให้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จาก
หลักฐานที่พนักงานนำมาปรากฏว่าโรงแรมดุสิตฯนี้มีกำไรในปี ๒๕๑๒ ถึง ๕๓ ล้านบาท พร้อมกัน

๑๕ หนังสือพิมพ์ประชาชาติไทย, ฉบับประจำวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๑๓.

นั้นยังไต่หาหลักฐานการจ่ายเงินเดือนและค่าบริการของโรงแรมชั้น ๑ อื่น ๆ มาเปรียบเทียบกับ
 ของโรงแรมดุสิตธานีให้พนักงานและกรมแรงงานไต่ทราบอีกด้วย ในชั้นนี้ปรากฏว่าฝ่ายบริหาร
 ของโรงแรมไต่ตกลงยื่นขอเสนอใหม่ให้กับฝ่ายพนักงาน คือ ยินดีที่จะรับพนักงานกลับเข้าทำงาน
 ใหม่ทั้งหมดโดยจะให้เงินเดือนขึ้นต่ำเดือนละ ๕๐๐ บาท และค่าบริการอีกเดือนละ ๕๐๐ บาท แต่
 ฝ่ายพนักงานไม่ยอมตกลงด้วย เหตุการณ์จึงได้ยืดเยื้อต่อไป และปฏิบัติการทางฝ่ายพนักงานได้
 เริ่มรุนแรงขึ้นตามลำดับ นายเทอคุณวิ ใจดี ผู้นำฝ่ายพนักงานจึงได้ยื่นคำขาดว่า เนื่องจากฝ่าย
 เจ้าของโรงแรมเป็นผู้มีอิทธิพลในทางการเมือง และเป็นพวกนายทุนกุมเศรษฐกิจต่าง ๆ มี
 วิชาการสนับสนุน จึงสามารถดองเวลาการเจรจาเพื่อบีบบังคับพนักงานได้ ฉะนั้นรัฐบาลจะต้อง
 เขาคำเนินการแก้ไขในเรื่องนี้โดยด่วน และจะคงคัดสินให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๒.๐๐ น. ของวันที่
 ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๗ มิฉะนั้นฝ่ายพนักงานจะขอมาตรการเด็ดขาด เขาคำเนินการต่อไป

จากความเข้าใจที่ว่าฝ่ายเจ้าของโรงแรมเป็นผู้มีอิทธิพล ทำให้แนวทางการต่อสู้โดยขยาย
 ทั่วออกไป กลุ่มกรรมกรสาขาอาชีพอื่น ๆ และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาได้ประกาศเขาร่วมด้วยพนักงาน
 งาน ประกอบด้วยพนักงานจากโรงแรมต่าง ๆ ตัวแทนจากกลุ่มกรรมกรสาขาอื่น ๆ นักเรียน นัก
 ศึกษา เช่น ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย สหพันธ์นักศึกษาเสรี ศูนย์นักศึกษาวิทยาลัย
 อาชีพ สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพประชาชน ชมรมบัณฑิตแห่งประเทศไทย ศูนย์นักศึกษาครู ศูนย์พิทักษ์
 สิทธิครู สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพประชาชน กลุ่มนักศึกษาอิสระ กลุ่ม ปช.ปช. กลุ่มกรรมกร กลุ่ม
 ชาวนา ฯลฯ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้เดินขบวนมารวมชุมนุมในวันที่ ๑๓ กันยายน ซึ่งเป็นวันที่ฝ่าย
 พนักงานได้ยื่นคำขาดไว้กับฝ่ายนายจ้าง โดยมารวมชุมนุมกับฝ่ายพนักงานที่หน้าโรงแรมดุสิตธานี
 ด้วย มีคนมารวมชุมนุมรวมหมื่นคน โดยมีนายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล เป็นผู้ประสานงาน กลุ่มแก
 ละกลุ่มได้ส่งผู้แทนขึ้นไปพูดโจมตีฝ่ายนายจ้างและกลุ่มดุสิต ๕๕ ซึ่งมีนางชนิด ปิยะอุย กรรมการ
 จัดการโรงแรมเป็นสมาชิกร่วมอยู่ด้วย มีการประกาศสนับสนุนการต่อสู้ของพนักงานโรงแรมดุสิต

๑๖ หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, ฉบับประจำวันที ๗ กันยายน ๒๕๑๗.

๑๗ ฉบับเดียวกัน.

๑๘ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, ฉบับประจำวันที ๑๐ กันยายน ๒๕๑๗.

ธานี และแถลงการณ์ให้รัฐบาลชีววิจารณ์ให้รอบคอบ อย่าให้มีการใช้กำลัง เขาปราบปรามเข
กรณีสถิตประชาไทย และถ้ารัฐบาลคัดสินใจใช้กำลัง เขาปราบปราม การรวมตัวของพนักงานกลุ่ม
ต่าง ๆ จะฉีกกำลังกันจับอาวุธเขาต่อสู้ทันที

สำหรับทางฝ่ายรัฐบาล เนื่องจากมีเสียงกล่าวหาว่า กระทรวงมหาดไทยเขาข้างฝ่าย
นายจาง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกคำสั่งแจ่ม มีสาระสำคัญดังนี้

๑) ตามที่ลูกจ้างโรงแรมคัสติโคยื่นขอเรียกร้องต่อนายจาง เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม และ
ทางกรมแรงงานได้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่าง ๒๓ - ๒๗ สิงหาคม แต่ไม่อาจตกลงกันได้
จนถึงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ลูกจ้างบางส่วนได้หยุดงานและนายจางก็สั่งปิดกิจการชั่วคราว ซึ่งตามกฎ
หมายแรงงานถือว่ากรณีและเจ้าหน้าที่ได้ทำตามกฎหมายถูกต้องแล้ว

๒) ทางกระทรวงมหาดไทยมีความหวังใจในปัญหานี้ ได้มอบหน้าที่ให้นายคำริ น้อยมณี
รองปลัดกระทรวงมหาดไทยฝ่ายพัฒนาทำหน้าที่หาทางให้ ๒ ฝ่ายตกลงกัน ซึ่งนายคำริ ๆ ได้ดำเนินการ
การจนกระทั่งขณะนี้

๓) การที่ผู้ชกข้อพิพาทรัฐมนตรีมหาดไทยให้สัมภาษณ์ว่า ขณะนี้ยังประสงค์ให้ทั้งสอง
ฝ่ายตั้งผู้ชกโดยสมัครใจ ส่วนการจะบังคับให้กรณีตั้งผู้ชกข้อพิพาทแรงงาน รัฐมนตรีมหาดไทย
มีอำนาจสั่งการตามกฎหมายนั้น เห็นว่าในขณะนี้ยังไม่มีความจำเป็นต้องทำเช่นนั้น

๔) กระทรวงมหาดไทยหรือรัฐมนตรีมหาดไทยไม่เคยให้สัมภาษณ์ในทำนองว่า นายจาง
รายใดได้เสนอให้ประโยชน์ที่สุดแล้ว รัฐมนตรีมหาดไทยเพียงแต่ขอรองให้ฝ่ายลูกจ้างได้ทบทวน
ข้อเรียกร้องและมีทางลดหย่อนลงบ้าง ขณะเดียวกันก็ขอรองให้นายจางหาทางเพิ่มให้บ้าง ทั้งนี้
เพราะเห็นว่าในช่วงนี้ควรที่กรณีจะไต่ประนีประนอมกัน โดยทางกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่เป็น
คนกลางให้ทั้งสองฝ่ายได้พบและหารือกัน

๕) กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย ซึ่งได้
ปฏิบัติตามแนวทางนี้มาโดยตลอด แต่การให้ความเป็นธรรมนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายและขอ

๑๕ หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, ฉบับประจำวันตี ๑๑ กันยายน ๒๕๑๗.

ปฏิบัติ ขอเรียกร้องทนายจ้างเมื่อนายจ้างได้จ่ายค่าจ้างขั้นต่ำแล้ว ส่วนเกินต้องตกลงกันเอง
ทางราชการมีหน้าที่ให้ขอเท็จจริงและเสนอแนวทางที่ทั้งสองฝ่ายควรจะได้พิจารณาด้วยความเห็น
อกเห็นใจ ความเป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติด้วย

๒) ขอพิพาทรายนี้กระทรวงมหาดไทยยังคงดำเนินการอยู่เชื่อว่าด้วยความร่วมมือจากทั้ง
สองฝ่าย จะสามารถคลี่คลายได้ในไม่ช้า

หลังจากออกคำสั่งแล้ว ในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๑๗ รมท. กระทรวงมหาดไทยได้มี
คำสั่งให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เป็นผู้ดำเนินการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานของ โรงแรมดุสิตธานี
ให้แล้วเสร็จภายใน ๓ วัน และเมื่อชี้ขาดแล้วให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามภายในวันที่ ๑๖
กันยายน ๒๕๑๗ คำชี้ขาดของคณะกรรมการให้ถือเป็นที่สุด ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ถือว่าฝ่าฝืน
กฎหมายนี้ และจะต้องมีการดำเนินคดีต่อไป พร้อมกันนั้นรัฐมนตรีมหาดไทยก็ได้เรียกตัวนายเทอดภูมิ
ใจดี นายทองดี วงศ์วิจารณ์ นายนิคม เชิดป้อม และนายประพันธ์ วิชัยดิษฐ์ ตัวแทนฝ่ายพนักงาน
เช่าพบ ซึ่งฝ่ายพนักงานยืนยันตามข้อเรียกร้องเดิม แต่ก็ยอมรับที่จะให้คณะกรรมการตัดสินคดี
ชี้ขาด พร้อมกันนั้นก็เลื่อนเวลาขึ้นคำขาดจาก ๑๒.๐๐ น. ของวันที่ ๑๓ กันยายน เป็นเวลา
๑๔.๐๐ น. วันเดียวกัน ^{๒๐}

ผลจากการพิจารณาของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งนายนิคม จันทรวีฑูร อธิบดี
กรมแรงงานกับนายพร อุดมพงษ์ รองอธิบดีฯ ได้ไปประกาศต่อหน้ากลุ่มพนักงานที่กำลังชุมนุมกัน
อยู่ที่หน้าโรงแรมดุสิตธานี เมื่อเย็นวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๑๗ ปรากฏผลการตัดสินดังนี้คือ ^{๒๑}

- ๑) ให้ฝ่ายโรงแรมจ่ายเงินเดือนให้แกพนักงานอย่างต่ำเดือนละ ๒๐๐ บาท
- ๒) สำหรับค่าบริการ ให้จ่ายให้พนักงานอย่างน้อย ๕๕ % ของเงินที่เก็บได้ทั้งหมด ถ้า
เดือนใดเก็บเงินค่าบริการเฉลี่ยแล้วได้น้อยกว่าคนละ ๕๐๐ บาท ทางโรงแรมจะต้องจ่ายเพิ่มให้

^{๒๐} หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, ฉบับประจำวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๑๗.

^{๒๑} หนังสือพิมพ์เอกราช, ฉบับประจำวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๑๗.

ครบคนละ ๘๐๐ บาท แต่ตาเคื่อนไคเก็บไคเฉลยแลวเกินกวาคคนละ ๘๐๐ บาท โรงแรมจะตอง
 กระจายไคครบ ๘๕ %

๓) ให้ตัวแทนพนักงานมีสิทธิที่จะขอตรวจสอบบัญชีเงินค่าบริการจากโรงแรมไค

ปรากฏว่าการตัดสินใจในครั้งนี เป็นที่พอใจของฝ่ายพนักงานโดยทั่วไป แต่ไม่เป็นที่พอใจ
 ของฝ่ายนายจ้างและเจ้าของโรงแรมโดยทั่วไป นอกจากนั้นยังเป็นการประกาศใช้เฉพาะที่โรง
 แรมคูสิศธานีเพียงแห่งเดียว ซึ่งโรงแรมคูสิศธานีเห็นว่าฝ่ายตนไม่ได้รับความเป็นธรรม และยัง
 เป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายพนักงานมากเกินไป โดยเฉพาะในเรื่องการยอมให้ตัวแทนของฝ่ายพนักงาน
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐
 ๒๐๑
 ๒๐๒
 ๒๐๓
 ๒๐๔
 ๒๐๕
 ๒๐๖
 ๒๐๗
 ๒๐๘
 ๒๐๙
 ๒๑๐
 ๒๑๑
 ๒๑๒
 ๒๑๓
 ๒๑๔
 ๒๑๕
 ๒๑๖
 ๒๑๗
 ๒๑๘
 ๒๑๙
 ๒๒๐
 ๒๒๑
 ๒๒๒
 ๒๒๓
 ๒๒๔
 ๒๒๕
 ๒๒๖
 ๒๒๗
 ๒๒๘
 ๒๒๙
 ๒๓๐
 ๒๓๑
 ๒๓๒
 ๒๓๓
 ๒๓๔
 ๒๓๕
 ๒๓๖
 ๒๓๗
 ๒๓๘
 ๒๓๙
 ๒๔๐
 ๒๔๑
 ๒๔๒
 ๒๔๓
 ๒๔๔
 ๒๔๕
 ๒๔๖
 ๒๔๗
 ๒๔๘
 ๒๔๙
 ๒๕๐
 ๒๕๑
 ๒๕๒
 ๒๕๓
 ๒๕๔
 ๒๕๕
 ๒๕๖
 ๒๕๗
 ๒๕๘
 ๒๕๙
 ๒๖๐
 ๒๖๑
 ๒๖๒
 ๒๖๓
 ๒๖๔
 ๒๖๕
 ๒๖๖
 ๒๖๗
 ๒๖๘
 ๒๖๙
 ๒๗๐
 ๒๗๑
 ๒๗๒
 ๒๗๓
 ๒๗๔
 ๒๗๕
 ๒๗๖
 ๒๗๗
 ๒๗๘
 ๒๗๙
 ๒๘๐
 ๒๘๑
 ๒๘๒
 ๒๘๓
 ๒๘๔
 ๒๘๕
 ๒๘๖
 ๒๘๗
 ๒๘๘
 ๒๘๙
 ๒๙๐
 ๒๙๑
 ๒๙๒
 ๒๙๓
 ๒๙๔
 ๒๙๕
 ๒๙๖
 ๒๙๗
 ๒๙๘
 ๒๙๙
 ๓๐๐
 ๓๐๑
 ๓๐๒
 ๓๐๓
 ๓๐๔
 ๓๐๕
 ๓๐๖
 ๓๐๗
 ๓๐๘
 ๓๐๙
 ๓๑๐
 ๓๑๑
 ๓๑๒
 ๓๑๓
 ๓๑๔
 ๓๑๕
 ๓๑๖
 ๓๑๗
 ๓๑๘
 ๓๑๙
 ๓๒๐
 ๓๒๑
 ๓๒๒
 ๓๒๓
 ๓๒๔
 ๓๒๕
 ๓๒๖
 ๓๒๗
 ๓๒๘
 ๓๒๙
 ๓๓๐
 ๓๓๑
 ๓๓๒
 ๓๓๓
 ๓๓๔
 ๓๓๕
 ๓๓๖
 ๓๓๗
 ๓๓๘
 ๓๓๙
 ๓๔๐
 ๓๔๑
 ๓๔๒
 ๓๔๓
 ๓๔๔
 ๓๔๕
 ๓๔๖
 ๓๔๗
 ๓๔๘
 ๓๔๙
 ๓๕๐
 ๓๕๑
 ๓๕๒
 ๓๕๓
 ๓๕๔
 ๓๕๕
 ๓๕๖
 ๓๕๗
 ๓๕๘
 ๓๕๙
 ๓๖๐
 ๓๖๑
 ๓๖๒
 ๓๖๓
 ๓๖๔
 ๓๖๕
 ๓๖๖
 ๓๖๗
 ๓๖๘
 ๓๖๙
 ๓๗๐
 ๓๗๑
 ๓๗๒
 ๓๗๓
 ๓๗๔
 ๓๗๕
 ๓๗๖
 ๓๗๗
 ๓๗๘
 ๓๗๙
 ๓๘๐
 ๓๘๑
 ๓๘๒
 ๓๘๓
 ๓๘๔
 ๓๘๕
 ๓๘๖
 ๓๘๗
 ๓๘๘
 ๓๘๙
 ๓๙๐
 ๓๙๑
 ๓๙๒
 ๓๙๓
 ๓๙๔
 ๓๙๕
 ๓๙๖
 ๓๙๗
 ๓๙๘
 ๓๙๙
 ๔๐๐
 ๔๐๑
 ๔๐๒
 ๔๐๓
 ๔๐๔
 ๔๐๕
 ๔๐๖
 ๔๐๗
 ๔๐๘
 ๔๐๙
 ๔๑๐
 ๔๑๑
 ๔๑๒
 ๔๑๓
 ๔๑๔
 ๔๑๕
 ๔๑๖
 ๔๑๗
 ๔๑๘
 ๔๑๙
 ๔๒๐
 ๔๒๑
 ๔๒๒
 ๔๒๓
 ๔๒๔
 ๔๒๕
 ๔๒๖
 ๔๒๗
 ๔๒๘
 ๔๒๙
 ๔๓๐
 ๔๓๑
 ๔๓๒
 ๔๓๓
 ๔๓๔
 ๔๓๕
 ๔๓๖
 ๔๓๗
 ๔๓๘
 ๔๓๙
 ๔๔๐
 ๔๔๑
 ๔๔๒
 ๔๔๓
 ๔๔๔
 ๔๔๕
 ๔๔๖
 ๔๔๗
 ๔๔๘
 ๔๔๙
 ๔๕๐
 ๔๕๑
 ๔๕๒
 ๔๕๓
 ๔๕๔
 ๔๕๕
 ๔๕๖
 ๔๕๗
 ๔๕๘
 ๔๕๙
 ๔๖๐
 ๔๖๑
 ๔๖๒
 ๔๖๓
 ๔๖๔
 ๔๖๕
 ๔๖๖
 ๔๖๗
 ๔๖๘
 ๔๖๙
 ๔๗๐
 ๔๗๑
 ๔๗๒
 ๔๗๓
 ๔๗๔
 ๔๗๕
 ๔๗๖
 ๔๗๗
 ๔๗๘
 ๔๗๙
 ๔๘๐
 ๔๘๑
 ๔๘๒
 ๔๘๓
 ๔๘๔
 ๔๘๕
 ๔๘๖
 ๔๘๗
 ๔๘๘
 ๔๘๙
 ๔๙๐
 ๔๙๑
 ๔๙๒
 ๔๙๓
 ๔๙๔
 ๔๙๕
 ๔๙๖
 ๔๙๗
 ๔๙๘
 ๔๙๙
 ๕๐๐
 ๕๐๑
 ๕๐๒
 ๕๐๓
 ๕๐๔
 ๕๐๕
 ๕๐๖
 ๕๐๗
 ๕๐๘
 ๕๐๙
 ๕๑๐
 ๕๑๑
 ๕๑๒
 ๕๑๓
 ๕๑๔
 ๕๑๕
 ๕๑๖
 ๕๑๗
 ๕๑๘
 ๕๑๙
 ๕๒๐
 ๕๒๑
 ๕๒๒
 ๕๒๓
 ๕๒๔
 ๕๒๕
 ๕๒๖
 ๕๒๗
 ๕๒๘
 ๕๒๙
 ๕๓๐
 ๕๓๑
 ๕๓๒
 ๕๓๓
 ๕๓๔
 ๕๓๕
 ๕๓๖
 ๕๓๗
 ๕๓๘
 ๕๓๙
 ๕๔๐
 ๕๔๑
 ๕๔๒
 ๕๔๓
 ๕๔๔
 ๕๔๕
 ๕๔๖
 ๕๔๗
 ๕๔๘
 ๕๔๙
 ๕๕๐
 ๕๕๑
 ๕๕๒
 ๕๕๓
 ๕๕๔
 ๕๕๕
 ๕๕๖
 ๕๕๗
 ๕๕๘
 ๕๕๙
 ๕๖๐
 ๕๖๑
 ๕๖๒
 ๕๖๓
 ๕๖๔
 ๕๖๕
 ๕๖๖
 ๕๖๗
 ๕๖๘
 ๕๖๙
 ๕๗๐
 ๕๗๑
 ๕๗๒
 ๕๗๓
 ๕๗๔
 ๕๗๕
 ๕๗๖
 ๕๗๗
 ๕๗๘
 ๕๗๙
 ๕๘๐
 ๕๘๑
 ๕๘๒
 ๕๘๓
 ๕๘๔
 ๕๘๕
 ๕๘๖
 ๕๘๗
 ๕๘๘
 ๕๘๙
 ๕๙๐
 ๕๙๑
 ๕๙๒
 ๕๙๓
 ๕๙๔
 ๕๙๕
 ๕๙๖
 ๕๙๗
 ๕๙๘
 ๕๙๙
 ๖๐๐
 ๖๐๑
 ๖๐๒
 ๖๐๓
 ๖๐๔
 ๖๐๕
 ๖๐๖
 ๖๐๗
 ๖๐๘
 ๖๐๙
 ๖๑๐
 ๖๑๑
 ๖๑๒
 ๖๑๓
 ๖๑๔
 ๖๑๕
 ๖๑๖
 ๖๑๗
 ๖๑๘
 ๖๑๙
 ๖๒๐
 ๖๒๑
 ๖๒๒
 ๖๒๓
 ๖๒๔
 ๖๒๕
 ๖๒๖
 ๖๒๗
 ๖๒๘
 ๖๒๙
 ๖๓๐
 ๖๓๑
 ๖๓๒
 ๖๓๓
 ๖๓๔
 ๖๓๕
 ๖๓๖
 ๖๓๗
 ๖๓๘
 ๖๓๙
 ๖๔๐
 ๖๔๑
 ๖๔๒
 ๖๔๓
 ๖๔๔
 ๖๔๕
 ๖๔๖
 ๖๔๗
 ๖๔๘
 ๖๔๙
 ๖๕๐
 ๖๕๑
 ๖๕๒
 ๖๕๓
 ๖๕๔
 ๖๕๕
 ๖๕๖
 ๖๕๗
 ๖๕๘
 ๖๕๙
 ๖๖๐
 ๖๖๑
 ๖๖๒
 ๖๖๓
 ๖๖๔
 ๖๖๕
 ๖๖๖
 ๖๖๗
 ๖๖๘
 ๖๖๙
 ๖๗๐
 ๖๗๑
 ๖๗๒
 ๖๗๓
 ๖๗๔
 ๖๗๕
 ๖๗๖
 ๖๗๗
 ๖๗๘
 ๖๗๙
 ๖๘๐
 ๖๘๑
 ๖๘๒
 ๖๘๓
 ๖๘๔
 ๖๘๕
 ๖๘๖
 ๖๘๗
 ๖๘๘
 ๖๘๙
 ๖๙๐
 ๖๙๑
 ๖๙๒
 ๖๙๓
 ๖๙๔
 ๖๙๕
 ๖๙๖
 ๖๙๗
 ๖๙๘
 ๖๙๙
 ๗๐๐
 ๗๐๑
 ๗๐๒
 ๗๐๓
 ๗๐๔
 ๗๐๕
 ๗๐๖
 ๗๐๗
 ๗๐๘
 ๗๐๙
 ๗๑๐
 ๗๑๑
 ๗๑๒
 ๗๑๓
 ๗๑๔
 ๗๑๕
 ๗๑๖
 ๗๑๗
 ๗๑๘
 ๗๑๙
 ๗๒๐
 ๗๒๑
 ๗๒๒
 ๗๒๓
 ๗๒๔
 ๗๒๕
 ๗๒๖
 ๗๒๗
 ๗๒๘
 ๗๒๙
 ๗๓๐
 ๗๓๑
 ๗๓๒
 ๗๓๓
 ๗๓๔
 ๗๓๕
 ๗๓๖
 ๗๓๗
 ๗๓๘
 ๗๓๙
 ๗๔๐
 ๗๔๑
 ๗๔๒
 ๗๔๓
 ๗๔๔
 ๗๔๕
 ๗๔๖
 ๗๔๗
 ๗๔๘
 ๗๔๙
 ๗๕๐
 ๗๕๑
 ๗๕๒
 ๗๕๓
 ๗๕๔
 ๗๕๕
 ๗๕๖
 ๗๕๗
 ๗๕๘
 ๗๕๙
 ๗๖๐
 ๗๖๑
 ๗๖๒
 ๗๖๓
 ๗๖๔
 ๗๖๕
 ๗๖๖
 ๗๖๗
 ๗๖๘
 ๗๖๙
 ๗๗๐
 ๗๗๑
 ๗๗๒
 ๗๗๓
 ๗๗๔
 ๗๗๕
 ๗๗๖
 ๗๗๗
 ๗๗๘
 ๗๗๙
 ๗๘๐
 ๗๘๑
 ๗๘๒
 ๗๘๓
 ๗๘๔
 ๗๘๕
 ๗๘๖
 ๗๘๗
 ๗๘๘
 ๗๘๙
 ๗๙๐
 ๗๙๑
 ๗๙๒
 ๗๙๓
 ๗๙๔
 ๗๙๕
 ๗๙๖
 ๗๙๗
 ๗๙๘
 ๗๙๙
 ๘๐๐
 ๘๐๑
 ๘๐๒
 ๘๐๓
 ๘๐๔
 ๘๐๕
 ๘๐๖
 ๘๐๗
 ๘๐๘
 ๘๐๙
 ๘๑๐
 ๘๑๑
 ๘๑๒
 ๘๑๓
 ๘๑๔
 ๘๑๕
 ๘๑๖
 ๘๑๗
 ๘๑๘
 ๘๑๙
 ๘๒๐
 ๘๒๑
 ๘๒๒
 ๘๒๓
 ๘๒๔
 ๘๒๕
 ๘๒๖
 ๘๒๗
 ๘๒๘
 ๘๒๙
 ๘๓๐
 ๘๓๑
 ๘๓๒
 ๘๓๓
 ๘๓๔
 ๘๓๕
 ๘๓๖
 ๘๓๗
 ๘๓๘
 ๘๓๙
 ๘๔๐
 ๘๔๑
 ๘๔๒
 ๘๔๓
 ๘๔๔
 ๘๔๕
 ๘๔๖
 ๘๔๗
 ๘๔๘
 ๘๔๙
 ๘๕๐
 ๘๕๑
 ๘๕๒
 ๘๕๓
 ๘๕๔
 ๘๕๕
 ๘๕๖
 ๘๕๗
 ๘๕๘
 ๘๕๙
 ๘๖๐
 ๘๖๑
 ๘๖๒
 ๘๖๓
 ๘๖๔
 ๘๖๕
 ๘๖๖
 ๘๖๗
 ๘๖๘
 ๘๖๙
 ๘๗๐
 ๘๗๑
 ๘๗๒
 ๘๗๓
 ๘๗๔
 ๘๗๕
 ๘๗๖
 ๘๗๗
 ๘๗๘
 ๘๗๙
 ๘๘๐
 ๘๘๑
 ๘๘๒
 ๘๘๓
 ๘๘๔
 ๘๘๕
 ๘๘๖
 ๘๘๗
 ๘๘๘
 ๘๘๙
 ๘๙๐
 ๘๙๑
 ๘๙๒
 ๘๙๓
 ๘๙๔
 ๘๙๕
 ๘๙๖
 ๘๙๗
 ๘๙๘
 ๘๙๙
 ๙๐๐
 ๙๐๑
 ๙๐๒
 ๙๐๓
 ๙๐๔
 ๙๐๕
 ๙๐๖
 ๙๐๗
 ๙๐๘
 ๙๐๙
 ๙๑๐
 ๙๑๑
 ๙๑๒
 ๙๑๓
 ๙๑๔
 ๙๑๕
 ๙๑๖
 ๙๑๗
 ๙๑๘
 ๙๑๙
 ๙๒๐
 ๙๒๑
 ๙๒๒
 ๙๒๓
 ๙๒๔
 ๙๒๕
 ๙๒๖
 ๙๒๗
 ๙๒๘
 ๙๒๙
 ๙๓๐
 ๙๓๑
 ๙๓๒
 ๙๓๓
 ๙๓๔
 ๙๓๕
 ๙๓๖
 ๙๓๗
 ๙๓๘
 ๙๓๙
 ๙๔๐
 ๙๔๑
 ๙๔๒
 ๙๔๓
 ๙๔๔
 ๙๔๕
 ๙๔๖
 ๙๔๗
 ๙๔๘
 ๙๔๙
 ๙๕๐
 ๙๕๑
 ๙๕๒
 ๙๕๓
 ๙๕๔
 ๙๕๕
 ๙๕๖
 ๙๕๗
 ๙๕๘
 ๙๕๙
 ๙๖๐
 ๙๖๑
 ๙๖๒
 ๙๖๓
 ๙๖๔
 ๙๖๕
 ๙๖๖
 ๙๖๗
 ๙๖๘
 ๙๖๙
 ๙๗๐
 ๙๗๑
 ๙๗๒
 ๙๗๓
 ๙๗๔
 ๙๗๕
 ๙๗๖
 ๙๗๗
 ๙๗๘
 ๙๗๙
 ๙๘๐
 ๙๘๑
 ๙๘๒
 ๙๘๓
 ๙๘๔
 ๙๘๕
 ๙๘๖
 ๙๘๗
 ๙๘๘
 ๙๘๙
 ๙๙๐
 ๙๙๑
 ๙๙๒
 ๙๙๓
 ๙๙๔
 ๙๙๕
 ๙๙๖
 ๙๙๗
 ๙๙๘
 ๙๙๙
 ๑๐๐๐

จากผลของการนัดหยุดงานของโรงงานสิ่งทอ โรงแรมสยามคอนคิเนนคัล และโรงแรม
 คูสิศธานีในครั้งนี ได้มีผลให้ทางคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์พิจารณาเห็นถึงความบกพร่องของ
 พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ ฉบับที่ ๑ ที่ประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๕ โดยเฉพาะใน
 เรื่องเกี่ยวกับความลาซาของระยะเวลาและขั้นตอนในการต่อรอง เมื่อมีกรณีพิพาทแรงงานเกิดขึ้น
 ซึ่งทำให้ถูกจ้างไม่ทันใจ จึงหยุดงานก่อนแล้วจึงเจรจา ส่วนทางฝ่ายนายจ้างเมื่อเห็นคนงานทำ
 ฝักฝักหมายแรงงานก็ไม่ยอมเจรจาด้วย โดยสั่งปิดโรงงานทันที ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องเช่นกัน
 เกิดความไม่พอใจด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ทำให้การแก้ปัญหาและการเจรจาทองยุ่งยากตามไปด้วย

๒๒ หนังสือพิมพ์ประชาชาติไทย, ฉบับประจำวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๗.

๒๓ หนังสือพิมพ์สยาม, ฉบับประจำวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๗.

๒๔ หนังสือพิมพ์เอกรัฐ, ฉบับประจำวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๗.

กระทรวงมหาดไทยจึง เห็นเป็นการสมควรให้แก่งานสัมพันธไมตรีโดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑) เมื่อลูกจ้างใดยื่นขอเรียกร้องแล้วให้นายจ้างรีบเจรจาทันทีไม่เกิน ๒ วัน

๒) ถ้าภายใน ๒ วัน ไม่มีการเจรจาหรือเห็นว่าเจรจาทันทีไปก็ตกลงกันไม่ได้ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่กรมแรงงานหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทันที เจ้าหน้าที่จะรีบดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เร็วที่สุด

๓) ถ้าพ้นกำหนด ๕ วัน นับแต่แจ้งเจ้าหน้าที่ให้เขาไกล่เกลี่ย ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ยอมรับการไกล่เกลี่ยคดี หรือกรณีไม่ประสงค์จะให้ไกล่เกลี่ยอีกต่อไปคดี กรณีจะสมัครใจให้ตั้งผู้ชี้ขาดก็ได้ ถ้าไม่เลือกวิธีนี้ลูกจ้างจะนัดหยุดงานหรือนายจ้างจะปิดงานงคจ้างก็ได้ แต่ต้องรอให้พ้นกำหนด เวลาดังกล่าวนี้เสียก่อน

๔) ในกรณีที่น่ากลัวว่า การนัดหยุดงานหรือปิดงานงคจ้างรายใดอาจกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ หรือความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะสั่งให้ลูกจ้างกลับเข้าทำงาน หรือสั่งให้นายจ้างเปิดทำงานตามปกติต่อไป แล้วตั้งผู้ชี้ขาด หรือสั่งให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ชี้ขาดข้อพิพาทรายนั้น ๆ

๕) สำหรับกิจการสาธารณูปโภค กฎหมายยังคงห้ามมิให้นัดหยุดงาน หรือปิดงานงคจ้าง หากมีกรณีพิพาทแรงงานเกิดขึ้น และไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยตกลงกันได้ จะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เป็นผู้ชี้ขาด

นอกจากการแก้ไข พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ดังกล่าวแล้ว ในเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งสมาคมลูกจ้าง กฎหมายยังให้สิทธิกรรมการกว้างขวางขึ้น โดยให้ลูกจ้างในกิจการประเภทเดียวกัน สามารถรวมตัวกันก่อตั้งสมาคมของตนขึ้นได้ไม่ว่าจะอยู่ในจังหวัดใด และยังให้สิทธิสมาคมลูกจ้างหลาย ๆ สมาคมในกิจการประเภทเดียวกัน ให้สามารถตั้งสมาคมระดับชาติในลุ่มของตนขึ้นได้ สำหรับกรรมการสมาคมลูกจ้างได้รับการรับรองตามกฎหมาย ให้เป็นที่ปรึกษาหรือเจรจาเจรจาร่วมกับลูกจ้างในการเจรจาทันทีกับนายจ้างได้ ทั้งยังได้สิทธิให้ได้รับค่าจ้างในระหว่าง

๒๕
การปฏิบัติงาน เจริญจากครองหรือ เมื่อถูกทางราชการ เรียกตัวไป รวมประชุมควย

ครั้งที่ ๓ การเรียกร้องของพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ นี้ นอกจากจะมีการนัดหยุดงานเกิดขึ้นตามโรงงานเอกชนต่าง ๆ เกือบจะทุกวันแล้ว ปรากฏว่ายังมีเหตุการณ์พิเศษที่อาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไปเป็นส่วนรวมได้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ได้แก่กรณีพิพาทแรงงานระหว่างพนักงานลูกจ้างรัฐวิสาหกิจกับกิจการสาธารณูปโภคของรัฐบาล แต่เคราะห์ที่เหตุการณ์ได้ถูกถามมากเกินไปจนถึงกับนัดหยุดงาน ซึ่งจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะตาม ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๐๑ ได้มีข้อกำหนดห้ามมิให้กิจการสาธารณูปโภคซึ่งเป็นของรัฐหยุดงานเป็นอันขาด

กรณีพิพาทดังกล่าว ได้เริ่มขึ้นในวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยสมาคมลูกจ้างรัฐวิสาหกิจรวม ๕ สมาคม ได้แก่ สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง สมาคมลูกจ้างการรถไฟแห่งประเทศไทย สมาคมลูกจ้างการประปานครหลวง สมาคมลูกจ้าง รสพ. และสมาคมลูกจ้างโรงงานยาสูบ ทั้ง ๕ สมาคมมีสมาชิกอยู่ทั่วประเทศ ประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน ได้รวมประชุมหารือกันเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนในการครองชีพของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ และมีมติให้ประชุมจัดตั้งตัวแทนขึ้น ๕ คน ประกอบด้วย นายไพศาล ชวัชรไชยวัฒน์ ประธานสมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง นายบุญเที่ยง เจริญพิทักษ์ นายกสมาคมลูกจ้างการรถไฟแห่งประเทศไทย นายเจียม เรือนการา ประธานสมาคมลูกจ้างการประปานครหลวง นายเทอดู เพชรกระ กรรมการสมาคมลูกจ้าง รสพ. และนายประภาส พงษ์จินดา กรรมการสมาคมลูกจ้างโรงงานยาสูบ เป็นตัวแทนทำหนังสือไปยื่นที่ท่าเนียบรัฐบาล ขอให้รัฐบาลหาทางช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพของพนักงานรัฐวิสาหกิจอย่างรีบด่วน โดยขอให้รัฐบาลจ่ายเงินช่วยเหลือค่าครองชีพที่กำลังสูงขึ้นทุกวันแก่พนักงานลูกจ้างรัฐวิสาหกิจคนละ ๓๐๐ บาทต่อเดือน โดยไม่ตัดวันลาหรือวันหยุดใด ๆ ทั้งสิ้น และขอให้จ่ายเงินดังกล่าวนี้ย้อนหลังลงไปตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๑๗ ที่ผ่านมา ซึ่งในการนี้รัฐจะทองจ่ายเงินเพิ่มขึ้นอีกถึง เดือนละประมาณเกือบสิบล้านบาท สำหรับงบจ่ายย้อนหลังถึง เดือนมกราคม ๒๕๑๗

รัฐจะตองจ่ายเงินประมาณ ๑๔๔ ล้านบาท

การเรียกร้องของพนักงานลูกจ้างรัฐวิสาหกิจในครั้งนี้ใคร่จะหาอย่างมีขั้นตอนที่ถูกตอง หลังจากทีรัฐบาลได้รับหนังสือแล้ว ก็ได้นำเรื่องเขาประชุม ครม. และมีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการ ขึ้นทำหน้าที่พิจารณา โดยมีนายสนั่น เกตุทัต รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังในสมัยนั้นเป็น ประธานกรรมการ ^{๒๖} และให้พิจารณาโดยเร็วที่สุดเพื่อมิให้เรื่องบานปลายออกไป

จากการสอบสวนและการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ได้พบว่ารัฐวิสาหกิจบางแห่งได้ มีการเพิ่มเงินช่วยค่าครองชีพไปบ้างแล้ว แต่มีจำนวนไม่เท่าเทียมกัน เช่น พนักงานโรงงานยาสูบ ได้เพิ่มไปแล้วคนละ ๓๐๐ บาทต่อเดือน ลูกจ้างการรถไฟได้เพิ่มไปแล้วคนละ ๒๐๐ บาทต่อเดือน ฯลฯ แต่บางแห่งก็ไม่ได้อีกเลย ทั้งนี้สุดแล้วแต่ทางฝ่ายบริหารของแต่ละรัฐวิสาหกิจจะเป็นผู้ พิจารณาประกอบด้วยรายได้ผลกำไรและขาดทุนของแต่ละรัฐวิสาหกิจ เช่นการประปาไม่ได้เพิ่ม เลยเพราะขาดทุน จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำค่าสูงในระหว่างลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจขึ้น

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว จากผลการประชุมของคณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๑๓ จึงสรุปออกมาว่า การที่จะเพิ่มค่าครองชีพให้แก่พนักงานและลูกจ้าง เดือนละ ๓๐๐ บาทตามที่ขอมา จะไม่สามารถแก้ปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในเรื่องเงินเดือน ค่าจ้าง และเงิน ช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐวิสาหกิจทุกแห่งได้ จึงเสนอให้แก้ไขใหม่โดยการปรับเงินเดือนหรือค่า จ้างของพนักงานและลูกจ้างรัฐวิสาหกิจทุกแห่งให้สูงขึ้น และให้เป็นธรรม แต่ให้พนักงานและลูก จ้างรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นเสียภาษีเงินได้เอง เช่นเดียวกับที่รัฐได้แก้ไขเกี่ยวกับเงินเดือนของ ข้าราชการประจำมาแล้ว

จากผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ดังกล่าว ปรากฏว่า ครม.มีมติเห็นชอบด้วย และให้รัฐวิสาหกิจทุกแห่งพิจารณาปรับเงินเดือนพนักงานและลูกจ้างโดยรีบด่วน และยกเลิกเงิน

^{๒๖} หนังสือพิมพ์เสียงใหม่, ฉบับประจำวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๑๓.

^{๒๗} หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, ฉบับวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๓.

ใหญ่ได้ไปรวมกันที่บริษัทฯ และยื่นขอเรียกร้องกับบริษัทฯ ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

- ๑) ขอให้คืนเงินเดือนพนักงานชายตัวจาก ๒๕๐ บาท เป็น ๔๕๐ บาท และเบี้ยเลี้ยงจาก ๑๕ บาท เป็น ๒๐ บาทต่อวัน รวมถึงพนักงานชายตัวสำรองควย
- ๒) ขอเรียกร้องเกี่ยวกับสวัสดิการและความปลอดภัย
 - ๒.๑ ถ้าพนักงานถูกตำรวจจับ ให้บริษัทฯ ประกันภายใน ๒๔ ชั่วโมง
 - ๒.๒ ถ้าพนักงานได้รับบาดเจ็บให้บริษัทฯ รักษาให้จนกว่าจะหายเป็นปกติ และให้จ่ายเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงวันละ ๒๐ บาท จนกว่าจะปฏิบัติงานได้
 - ๒.๓ ถ้าเสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่ให้จ่ายเงินช่วยเหลืออีกเท่าตัวของเงินที่เรียไ้ได้จากพนักงานบริษัทฯ

๓) การปลดออก ถ้าพนักงานถูกปลดในข้อหาทุจริตให้ยึดเงินประกันได้ทันที แต่ถาปลดออกในกรณีอื่น ๆ ให้จ่ายเงินประกันคืนภายใน ๗ วัน และต้องจ่ายเงินชดเชย ๒ เดือน ตามอัตราเงินเดือน ๆ สุกทหาย (รวมทั้งพนักงานชายตัวสำรองควย)

๔) ให้จัดพนักงานชายตัวเป็น ๒ กะ เบี้ยเลี้ยงกะละ ๑๕ บาท เงินเปอร์เซ็นต์ร้อยละ

หา

๕) คุ้มครองให้จายรอยละหา เหมือนกับการชายตัว

๖) ให้จ่ายโบนัสกับพนักงานบริษัทฯ ทุกคน สำหรับพนักงานประจำที่ทำงานตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป ให้จ่าย ๑ เดือนของเงินเดือน ๆ สุกทหาย นอกนั้นทั้งพนักงานชายตัวประจำและสำรองให้จ่าย ๑๕ วัน

๗) ให้บริษัทจัดที่พักพนักงานให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ โภชนาให้ยกพื้นสูงขึ้น ๑ ศอก และมีตู้เก็บของ ๆ พนักงาน โดยมียามควบคุม

๘) บริษัทฯ จะต้องไม่เอาผิดกับพนักงานที่หยุดงานทุกคน ^{๒๕}

การนัดหยุดงานในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก โดย

เฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตท้องที่ที่จะท้องไร่ท้องนามทั้ง ๗ สาย เป็นพาหนะในการเดินทางไปประกอบอาชีพ ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขโดยจัดรถจากกรมการขนส่งทางบก ๗ คันไปช่วยวิ่ง และต่อมาได้เพิ่มเป็น ๑๒๐ คัน แต่ก็ไม่เพียงพอเป็นเพียงช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนลงได้บางส่วน

ส่วนทางด้านนายจ้าง ปรากฏว่าได้ขอลดเลิกการตบออกไปและจะให้ค่าตอบแทนภายใน ๗ วัน โดยอาจวางกรรมการบริษัทยังไม่พร้อม และขอเรียกร้องมีมากขึ้นไป พนักงานบริษัทจึงปรับปรุงขอเรียกร้องใหม่และแต่งตั้งตัวแทนนายบุญทรัพย์ สุขดอม เป็นหัวหน้านำไปยื่นต่อกรมแรงงานรวม ๕ ข้อ คือ

๑) สวัสดิการ ขอหลักประกันในการทำงาน ขอสวัสดิการในยามเจ็บป่วยและอื่น ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายแรงงาน

๒) ค่าแรงงาน

๒.๑ ขอเพิ่มเงินเดือนคนขับ จากเดิม ๒๐๐ บาท เป็น ๓๕๐ บาท สำหรับกระเป่ารถ เพิ่มจาก ๒๕๐ บาท เป็น ๔๕๐ บาท

๒.๒ เงินเปอร์เซ็นต์ คนขับถ้าทำงานตั้งแต่ ๐๕.๐๐ น. ถึง ๒๑.๐๐ น. ขอเพิ่มจาก ๕ % เป็น ๗ % ถ้าทำงานเกินกว่าเวลาดังกล่าวขอเพิ่มเป็นชั่วโมงละ ๕ บาท

๒.๓ สำหรับผู้ทำงานเป็นกะ ซึ่ง ๑ วันมี ๒ กะ คือช่วง ๐๕.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. และช่วง ๑๔.๐๐ - ๒๓.๐๐ น. ถ้าทำงาน ๒ กะ ขอเพิ่มเงินเปอร์เซ็นต์จาก ๖ % เป็น ๑๐ %

๒.๔ สำหรับเงินเปอร์เซ็นต์ของกระเป่ารถ ขอเพิ่มจาก ๔ % เป็น ๕ % และขอเบี่ยงเพิ่มจาก ๑๕ บาท เป็น ๒๐ บาทต่อวัน ส่วนเวลาการทำงานให้คิดเช่นเดียวกับคนขับ

๓) อุบัติเหตุ ให้บริษัทฯ ชดเชยครึ่งหนึ่งของค่าเสียหาย ส่วนในกรณีที่เป็นการเป็นคดีอาญา ขอให้บริษัทฯ ช่วยประกันตัวภายใน ๒๔ ชั่วโมง

๔) เวลาการทำงานให้เป็นไปตามกฎหมายแรงงาน คือวันละไม่เกิน ๘ ชั่วโมง ถ้าจะทำเกินให้ชดเชยกับตัวพนักงานเอง

๕) ให้จ่ายเงินโบนัส ๑ เดือน

๖) ให้ถือว่า พนักงานที่ตัดหยุดงานในครั้งนั้นไม่มีความผิด

ในระหว่างที่ส่วนใหญ่อยังตกลงกันไม่ได้ ฝ่ายพนักงานได้มีการเขียนโปสเตอร์ประณามฝ่ายนายจ้างบรรทุกรถเห่ไปตามที่ต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีกลุ่มนิสิตนักศึกษาโดยการนำของนายพีระพล ตรียะเกษม เดชาธิการแนวร่วมต่อต้านเผด็จการ และนายเทอดภูมิ ใจดี ได้ไปร่วมประท้วง ยิงที่ชุมนุมของพนักงานและขึ้นกล่าววิพากษ์นายจ้างด้วย

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่การนัดหยุดงานได้ดำเนินไปประมาณ ๕ วัน ปรากฏว่าได้มีพนักงานบางส่วนยอมกลับเข้าทำงาน และนำรถออกวิ่ง ได้แก่สาย ๕ และสาย ๑๔ จึงเกิดแตกกันเป็น ๒ พวก แต่พนักงานฝ่ายที่ไม่ยินยอมมีจำนวนมากกว่า จึงนำกำลังไปยึดรถที่ออกวิ่งหลังจากที่นำรถมาถึงปลายทางและส่งผู้โดยสารลงหมดแล้ว พร้อมทั้งปล่อยลมยางให้รถจอดขวางปากทาง เขาออกของโรงเก็บ ทำให้รถเขาออกไม่ได้ ทางการจึงต้องจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยให้ความคุ้มครองตามเส้นทาง

สำหรับทางด้านการเจรจา ปรากฏว่าในระยะแรกดำเนินการไปอย่างไม่มีวี่แวงเรียบร้อยนัก ทั้งนี้เพราะฝ่ายถูกจ้างขาดตัวแทนที่แน่นอนและแตกออกเป็นหลายฝ่าย แม้วาเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน และกรมการขนส่งจะโคเชารวมไกลเกลี่ยด้วยก็ตาม จนกระทั่งฝ่ายนายจ้างได้ให้คำขอเรื่องสวัสดิการว่า ยอมให้โตทุกขอแต่ขอผิดเรื่องค่าจ้างไว้พิจารณาาก่อน พร้อมกันนั้นกรมการขนส่งก็ขอร้องให้พนักงานยอมนำรถออกวิ่งก่อนในระหว่างเจรจา เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน บรรดาคงงานส่วนใหญ่จึงทยอยกันกลับเข้าทำงาน และสามารถตกลงกันได้ในเรื่องค่าจ้างในที่สุด

นอกจากการต่อสู้ของกรรมกรโรงงานสิ่งทอ พนักงานโรงแรมดุสิตธานี พนักงานรถเมล์ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ตามที่กล่าวแล้ว ในสมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ยังมีการหยุดงานและการเรียกร้องครั้งใหญ่ ๆ อีกหลายครั้ง เช่นการชุมนุมกันของคนขับรถแท็กซี่ทั่วกรุงเทพฯ เพื่อให้เจ้าของรถลดค่าเช่ารถ เมื่อ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ การยกขบวนของพนักงานโรงงานจูนอิน คัสตร์ โรงงานกระดาษบางปะอิน และโรงงานอื่น ๆ จำนวนนับพันคนมารวมชุมนุมเรียกร้องที่ทองสนามหลวง เมื่อ ๑๗ กันยายน ๒๕๑๗^{๓๐} การนัดหยุดงานของกรรมกรโรงงานปอและหุ่นเกือบ

^{๓๐} หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที ๑๘ กันยายน ๒๕๑๗.

๒,๐๐๐ คน ที่จังหวัดอุดรธานี เมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๑๗ ^{๓๑} การเดินขบวนของสามล้อเกือบหมื่นคน
ที่จังหวัดอุดรธานีขอไหลคคาเซารถสามล้อ เมื่อ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๗ ^{๓๒}

นอกจากนั้นในตอนปลายปี พ.ศ.๒๕๑๗ ได้มีตัวแทนกรรมกรจาก ๑๕ จังหวัด ได้แก่ กรุง
เทพา ภูเก็ต พังงา นราธิวาส กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรปราการ
อยุธยา สระบุรี นครราชสีมา นครบุรี และปทุมธานี โดยการนำของนายเทอคุณมี ใจดี นายสนั่น
วงศ์สุชี และนายประสิทธิ์ ไชโย ได้ทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ ^{๓๓} กันยายน ๒๕๑๗ ขอ
ให้แก้ไขกฎหมายแรงงานและแรงงานสัมพันธ์ โดยมีสาระสำคัญ ๗ ข้อด้วยกัน คือ

- ๑) ขอให้เพิ่มอัตราแรงงานขั้นต่ำเป็นวันละ ๒๕ บาท
- ๒) นายจ้างต้องจ่ายค่าทดแทนในวันหยุดประจำสัปดาห์ให้แก่ลูกจ้าง
- ๓) ในกรณีที่เกิดการพิพาทแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างห้ามทั้ง ๒ ฝ่ายหยุดงาน
- ๔) นายจ้างจะเลิกจ้างโดยไม่มีความคิดเห็นไม่ได้ เว้นแต่ลูกจ้างจะสมัครใจขอเลิกเอง
- ๕) ให้กระทรวงมหาดไทยออกประกาศโดยแน่ชัดว่า กิจการใดเป็นสาธารณูปโภค

(เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการห้ามนัดหยุดงาน)

๒) ในกรณีที่เกิดการนัดหยุดงาน เพราะไม่สามารถจะตกลงกันได้ ให้ลูกจ้างตั้งตัวแทน
ไม่ต่ำกว่า ๒ คน นายจ้างตั้งตัวแทน ๒ คน และฝ่ายรัฐบาลอีก ๒ คน ร่วมพิจารณา แต่ทั้งนี้เจ้า
หน้าที่รัฐบาลไม่มีสิทธิจะร่ว มช้ชกาคควย

๗) ให้สิทธิแก่ตัวแทนลูกจ้างที่จะไปตรวจโรงงานที่สมาชิกของสมาคมสังกัดอยู่ได้ทุกเวลา
ที่สำนักงาน

ปรากฏว่าหลังจากได้รับหนังสือแล้ว นายกรัฐมนตรีได้รับส่งหนังสือต่อให้ รมต.มหาดไทย

^{๓๑} หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, ฉบับประจำวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๗.

^{๓๒} หนังสือพิมพ์สยาม, ฉบับประจำวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๗.

^{๓๓} หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, ฉบับประจำวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๑๗.

ซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องและได้นำเข้าพิจารณาในที่ประชุม ครม. โดยรับทราบ จากผลการประชุมของ
 ครม. ร่วมกับคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของรัฐบาลเห็นพ้องตรงกันว่า ควรจะให้เพิ่มอัตราค่าแรง
 งานขั้นต่ำเป็นวันละ ๒๕ บาท แต่เพื่อมิให้เป็นเหตุคร่อมแก่บริษัทเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม
 เร็วเกินไปจนตั้งตัวไม่ทัน จึงยี่ระยะเวลาให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๘ เป็นต้นไป
 และประกาศใช้เพียง ๒ จังหวัดที่มีคนงานอยู่มาก คือ กรุงเทพฯ นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี
 สมุทรสงคราม และนครปฐม อัตราค่าแรงงานนี้ไม่รวมถึงงานเกษตรกรรม ซึ่งได้แก่งานเพาะ
 ปลูก งานประมง เลี้ยงสัตว์ และงานอื่น ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด สำหรับขอเรียกครอง
 อื่น ๆ ให้คณะกรรมการคุ้มครองแรงงานและการแรงงานสัมพันธ์เป็นผู้พิจารณาแก้ไขต่อไป

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะยืดเวลาให้โรงงานต่าง ๆ ได้เตรียมการเกี่ยวกับการขึ้นค่าแรง
 เป็นวันละ ๒๕ บาท ไว้แล้วก็ตาม แต่เพื่อความไม่ประมาทในระยะเวลาที่ใกล้จะถึงกำหนดการ
 ขึ้นค่าแรงงานขั้นต่ำใหม่ กระทรวงมหาดไทยจึงได้เชิญตัวแทนสมาคมนายจ้างและสมาคมลูกจ้าง
 มาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่นปัญหาเกี่ยวกับลูกจ้างเก่าที่ได้อาใจสูงกว่า
 ๒๕ บาทอยู่แล้ว ควรจะมีการเพิ่มขึ้นให้หรือไม่ เพราะอาจจะเกิดการเรียกร้องขึ้นได้ หลังจาก
 หารือกันแล้ว กระทรวงมหาดไทยได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วย นายอำมาตย์
 ขำพุทธทอง นายสนั่น วงศ์สุธี เป็นตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง นายเกษ บุญทอง และนายสมนึก สิงห-
 แพทย์ เป็นตัวแทนฝ่ายนายจ้าง นักวิชาการอีก ๒ นาย คือ นายไพจิตร เชื้อทวีภูด กับ
 นายศุภชัย มนต์ไพฑูย์ และผู้แทนจากกรมแรงงาน ๑ นาย คือ นายพร อุดมพงษ์ รองอธิบดีกรม
 แรงงานเป็นกรรมการ คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ในการที่จะทำความเข้าใจระหว่างลูกจ้างกับ
 นายจ้างของโรงงานใหญ่ ๆ และสมาคมลูกจ้างนายจ้างต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาในการปรับค่าแรง
 และวิธีการในการแก้ปัญหา โดยไปร่วมประชุมกับกลุ่มต่าง ๆ ทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่ง
 ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และสามารถจัดปัญหาช่วยให้การขึ้นค่าแรงงานขั้นต่ำใน
 ครั้งนี้ดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยยิ่ง.

สรุป

ในสมัยของรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นระยะที่กรรมการกำลังตื่นตัวในสิทธิเสรีภาพอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ การรวมตัวกันขึ้นประท้วงนายจ้างของกรรมกร จึงมีลักษณะจริงจัง และรุนแรง และเป็นการพยายามใช้พลังกลุ่มบีบบังคับให้นายจ้างและรัฐบาลปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของตน โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลเท่าที่ควร ส่วนรัฐบาลในขณะนั้น เป็นรัฐบาลที่มาจากการแต่งตั้ง เพื่อปกครองบริหารประเทศเป็นการชั่วคราว จึงไม่สนใจในสถานการณ์ของการแก้ปัญหาของรัฐบาล จึงมักจะมีลักษณะอ้อมค้อม คือยอมตามกรรมกรเป็นส่วนใหญ่ เพราะสามารถแก้ไขระงับเหตุการณ์ได้ง่ายกว่าเขาซางฝ่ายนายทุน ซึ่งไม่มีพลังกลุ่มหนุนหลังอยู่ ปรากฏว่าการแก้ปัญหาคับยวี่การดังกล่าว แทนที่จะก่อให้เกิดผลดี กลับทำให้ปัญหากรรมกรในสมัยรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น.